

De lerende mens

Jurjen van der Helden & Harold

Bekkering, Amsterdam: Boom, 248 pp.

Van der Helden en Bekkering hebben een origineel boek geschreven over hoe leren in zijn werk gaat. Origineel is het zeker: als onderzoeker op het gebied van het geheugen dacht ik allerlei bekende zaken tegen te komen over cognitie, geheugenmodellen en hippocampus, maar dat was niet zo. Nadat ze eerst allerlei filosofen hebben besproken die iets over leren hebben gezegd, plaatsen de auteurs hun betoog in een heel ander theoretisch kader. Zij hebben gekozen voor de zelfdeterminatietheorie van Edward Deci en Richard Ryan. Mij volstrekt onbekend, maar deze theorie zou bekend zijn in de onderwijswereld. Na enig spoorwerk werd het duidelijk: het is een

motivatietheorie die door Deci en collega's is toegepast op vele gebieden in de gezondheidszorg en het onderwijs. De theorie kent drie kernbegrippen: autonomie, verbondenheid en competentie. De tekst is vooral opgehangen aan deze termen. De auteurs proberen duidelijk te maken wat er nodig is om zaken te leren en benadrukken de rol van motivatie bij het leren. Het begrip verbondenheid refereert aan de sociale context waarin mensen leren: anderen kunnen als voorbeeld dienen. Er zijn aparte hoofdstukken gewijd aan het leren van wiskunde en taal. Hersenen en hersenbeschadigingen komen ook aan de orde. Het boek is voor een breed publiek toegankelijk. Het is van toepassing op onderwijs-situaties, maar ook op bijvoorbeeld de revalidatie en lijkt mij een mooie aanvulling op de meer gangbare boeken over leren en geheugen.

Proefschriften

Learning after acquired brain injury: Learning the hard way

Hileen Boosman, Universiteit Utrecht,
september 2015, 148 pp.

Het onderzoek dat in dit proefschrift wordt beschreven, inventariseert hoe leerbaarheid van NAH-patiënten gemeten kan worden, hoe leerstijlen gemeten kunnen worden en of beide aspecten een voorspellende waarde hebben voor het succes van revalidatie. Het onderzoek naar methoden voor het meten van leerbaarheid werd uitgevoerd via een enquête bij personen werkzaam in de klinische praktijk en hier-

bij bleken motivatie en inzicht wederom cruciaal. Cognitieve leerpotentie werd onderzocht door middel van een literatuuronderzoek en daaruit kwam naar voren dat de dynamische testvariant van de Wisconsin Card Sorting Test (WCST) voor dit doel geschikt lijkt te zijn. Deze WCST is vervolgens onderzocht bij meer dan honderd NAH-patiënten en de resultaten bevestigden het idee dat deze test geschikt is voor dit doel. Leerstijl werd geïnventariseerd met de Adaptive Learning Style Inventory (A-LSI). Resultaten op deze vragenlijst hingen niet samen met scores op tests op verschillende cognitieve domeinen. Vervolgonderzoek liet zien dat de validiteit van deze A-LSI beperkt is. Longitudinaal onderzoek naar het effect van revalidatie liet zien dat cognitieve leerpotentie geen

voorspellende waarde had, maar dat vooral passieve coping een aanwijzing is voor slechter presteren.

The Down side of pain: Pain assessment and experience in adults with Down syndrome and the relationship with cognition

Nanda de Knecht, Vrije Universiteit Amsterdam, september 2015, 309 pp.

De Knecht heeft een omvangrijk en fraai vormgegeven proefschrift geschreven over een weinig bekend thema: pijn bij volwassenen met het downsyndroom. Het blijkt ook een, methodologisch gezien, vrij lastig terrein. Diverse studies heeft De Knecht uitgevoerd om een bruikbare methode te vinden om pijnbeleving bij deze groep te meten: veel procedures zijn relatief ingewikkeld, een belangrijk deel van de populatie kan er niet mee uit de voeten. Naast pijn is ook gekeken naar temperatuurzin en tastzin. Op sommige aspecten werden geen verschillen met volwassenen uit de algemene bevolking gevonden, op andere aspecten weken de scores wel af. Intelligentie lijkt hierbij van belang. Er is een statistisch significante correlatie tussen pijnbeleving en cognitief functioneren: een lager niveau kan samenhangen met verminderde sensitiviteit, maar kan ook het registreren (met vragenlijsten) bemoeilijken.

The importance of psychological factors: The Restore4Stroke Patient Cohort study

Marloes van Mierlo, Universiteit Utrecht, oktober 2015, 207 pp.

De Restore4Stroke Patient Cohort study beoogde veranderingen in de kwaliteit van leven (KvL) in kaart te brengen gedurende de periode van twee jaar na een beroerte. In totaal werden gegevens van 395 patiënten van diverse centra in Nederland geanalyseerd. Na de beschrijving van het onderzoeksprotocol en de gehanteerde instrumenten wordt in aparte hoofdstukken gekeken naar diverse aspecten die van belang zijn voor KvL. In een eerste analyse kwam naar voren dat het beloop van aspecten van KvL (gezondheid, emotioneel functioneren, participatie, tevredenheid met het leven) verschilde in de onderzochte periode en dat het daarom verkieslijk is om die apart te inventariseren. Hoofdstuk 4 richtte zich op participatie: uit dit onderzoek kwam onder meer dat objectieve maten voor participatie samenhangen met subjectieve maten van ervaren beperkingen en tevredenheid. Onderzoek naar een scala van psychologische factoren (zoals neuroticisme, passieve coping et cetera) vertoonden een samenhang met depressiematen. 'Ziektecognities' zijn apart geanalyseerd in relatie tot het beloop van KvL over twee jaar en bleken significant samen te hangen. Een volgende studie onderzocht of er aparte trajecten te onderscheiden zijn in het beloop. Er werden vier van dergelijke trajecten gevonden. In de meer ongunstige trajecten zaten patiënten met hogere niveaus van negatieve psychologische factoren. In het algemeen lijkt dat psychologische factoren een cruciale rol spelen bij herstel van kwaliteit van leven na een beroerte.